

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu
Odsjek za orijentalnu filologiju
Katedra za perzijski jezik i književnost

Poslovice u perzijskom i bosanskom jeziku

(završni diplomski rad)

Kandidatkinja: Afsaneh Rezaei

Mentor: Prof. dr. Munir Drkić

Sarajevo, 2019.

Sadržaj

UVOD	3
PORIJEKLO I OSOBENOSTI POSLOVICA	4
Poslovice nastale iz poezije	6
Poslovice nastale izvorno iz proznih tekstova	7
Frazeološki izrazi	8
SAKUPLJAČI POSLOVICA	9
Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak	9
Stjepan Gnječ	9
‘Alī Akbar Dehxodā.....	10
Amīr Qolī Amīnī.....	10
Ahmad Šāmlū.....	10
BOSANSKE I IRANSKE POSLOVICE	11
POSLOVICE ISTOG JEZIČKOG SADRŽAJA	12
POSLOVICE SA SLIČNIM RIJEČIMA, SADRŽAJEM I LOGIKOM	26
POSLOVICE S RAZLIČITIM LEKSIČKIM SADRŽAJEM	36
ZAKLJUČAK	42
SAŽETAK	46
IZVORI I LITERATURA:	47

UVOD

Proučavanje poslovice, karakteristikâ njihove strukture, njihove historijske pozadine, te djelâ autora koji su se bavili sabiranjem izreka i poslovice predstavljaju težak i zahtjevan posao, ali i vrijedan doprinos istraživanju kulture različitih naroda. Karakteristični izrazi su prenošeni s koljena na koljeno i generacije na generaciju, prije nego što su se u nekom jeziku ustalili do te mjere da su postali poslovice. Prema tome, najčešće je nemoguće pratiti izvor iz kojeg su poslovice izvorno nastale i dalje se proširile. Ne postoji određeni autor poslovice, nego su one kroz vrijeme bile razvijane i polirane od naroda da bi kasnije postale ogledalo društva i historije jedne nacije.

Poslovice imaju veoma značajnu ulogu u kulturnom napretku, kao i stasavanju i usmjeravanju jednog naroda. Ustvari, koristeći ove mudre izreke ljudi rade na samoizgradnji, a kao posljedica te samoizgradnje dolazi do izgradnje cijelog njihovog društva.

Iako su poslovice naizgled jednostavne rečenice, one svojim veoma dubokim značenjem čovjeka vode prema ispravnom putu. Drugim riječima, one imaju značajnu odgojnu ulogu. Proučavanje poslovice i mudrih izreka u svakom, pa tako i perzijskom i bosanskom jeziku daje nam priliku da se bolje upoznamo s običajima, tradicijom i kulturom govornika tih jezika. Budući da se bosanski jezik od XV stoljeća našao pod utjecajem turskog, arapskog i perzijskog jezika, jezičko blago sadržano u poslovicama iz ova tri jezika našlo je put u bosanski jezik i obogatilo ovaj sloj jezičke upotrebe. U ovome radu posebno naglašavamo utjecaj perzijskog jezika. Ne treba zaboraviti ni da perzijski i bosanski jezik pripadaju istoj jezičkoj porodici, zbog čega se može pretpostaviti da je logika ova dva jezika donekle slična, te da postoji značajan broj istih ili sličnih poslovice i izraza.

Koncepte jedne kulture u poređenju s drugim različitim kulturama možemo upoznati putem proučavanja poslovice. Postojanje zajedničkih poslovice koje imaju isto ili približno isto značenje pokazatelj je zajedničkih karakteristika različitih naroda. Ove sličnosti su dokaz međusobne povezanosti, bliskosti i posjedovanja zajedničke historijske pozadine kod različitih naroda. Ja sam u ovom radu, koristeći izvore koji su mi bili na raspolaganju i kroz razgovor s ljudima pored kojih sam godinama živjela, nastojala pronaći poslovice s istim ili približnim značenjem između ova dva naroda, a predstavljam ih u formi završnog diplomskog rada. Prema tome, osnovni cilj ovoga magistarskog rada jeste pronaći perzijske ekvivalente poslovice

rasprostranjenih u bosanskom jeziku i pokazati koliko su te poslovice međusobno slične a koliko različite.

Poslovice su pokazatelj veličine i širine misli svake nacije i naroda i one nam govore o iskustvima prethodnih generacija jednog naroda, njegovim željama, tuzi, sreći, mržnji i imaginaciji. Osim toga, po nekim karakteristikama slične su i poeziji. Ustvari, poslovice i poezija su poput komšija. Poezija i poslovice uvijek dolaze zajedno, naročito u perzijskom jeziku, a pjesnici i pisci bi koristili poslovice kako bi ukrašavali svoj govor. U perzijskoj pisanoj tradiciji, za navođenje poslovice u poeziji upotrebljava se termin *ersāl al-masal*, dok se upotreba poslovice u proznim tekstovima naziva *estešhād*. Jedno od stilskih obilježja perzijskih autora u različitim periodima bila je upotreba poslovice u njihovim djelima i to naročito u VI/XII stoljeću, kada perzijska proza doživljava svoj vrhunac.¹

PORIJEKLO I OSOBENOSTI POSLOVICA

Historijska pozadina poslovice se može pronaći u pričama, predajama, pa čak i u raznim kvazireligijskim i nerazumnim vjerovanjima. Poslovice se upotrebljavaju u raznim prilikama i okolnostima. Poslovice i maksime nastaju među narodom, pa je stoga njihova veza s običnim ljudima neraskidiva. S obzirom na to da poslovice ukazuju na civilizaciju, kulturu, tradiciju i običaje na određenom geografskom prostoru, one mogu biti riznica u kojoj se nalaze životna pravila, te mogu biti pokazatelj stanja u kojem je živio određeni narod. Budući da je autor poslovice nepoznat, te stoga u njima ne nalazimo intelektualne karakteristike pojedinca, poslovice nam generalno na posredan način ukazuju na mentalni sklop i osjećanja običnog naroda. Prema tome, proučavajući i istražujući poslovice, ne samo da se možemo upoznati s kulturom i vjerovanjima nekog naroda, već možemo imati i pristup iskustvima koje je taj narod imao u vremenu u kojem je živio.

Općenito, poslovice bilo kojeg naroda se smatraju ključem koji nam otvara vrata kulture tog naroda. Zbog toga moramo obratiti pažnju da se oblikovanje i nastajanje svake poslovice temelji na ukusu i estetskim mjerilima, te znanju i iskustvima mislilaca, učenjaka i mudraca.

¹ Hasan Zolfaqārī, „Kārbord-e zarbolmasal dar še‘r-e šā‘erān-e īrānī“, *Gouhar-e gūyā*, doure-ye šeš, šomāre-ye yek, Esfahān, 1391, str. 97.

Struktura poslovice, maksima i pravila utemeljena je na jakim i nepromjenljivim temeljima. Ponavljanje i stalno korištenje izreka među ljudima dovelo je do toga da izreke prerastu u poslovice, s tim da je važno napomenuti da se riječi poslovice i izreke nekada koriste i kao sinonimi.

Poslovicama su bliski i frazeološki izrazi. Poslovice su ogledalo kulture različitih naroda, a frazeološki izrazi koji imaju široku upotrebu u narodu čine jedan važan element nekog jezika. Osnovna razlika među njima leži u tome što poslovice uglavnom dolaze u formi kratkih rečenica. One u mnogim slučajevima crpe izvor iz književnosti jednog naroda, što ne mora biti slučaj s frazeološkim izrazima.

Što se tiče strukture, poslovice možemo podijeliti u dvije grupe: misli i ideje s jedne, te iskustva prethodnih generacija s druge strane.

Neke poslovice u perzijskom jeziku se temelje na poređenju. Druge poslovice, opet, u nekim svojim dijelovima sadrže i metaforički koncept. Ukratko, može se kazati da svaka metafora ili poređenje koje ima široku upotrebu postaju poslovica. Takav je slučaj s narednom poslovicom:

چوب رو بر می داری گربه دزد میگریزد (فرار می کند). (DA, 633)

Podigneš li batinu, mačka kradljivica će pobjeći

U navedenoj perzijskoj poslovisi i riječ *mačka* i riječ *batina* su upotrijebljene u metaforičkom značenju. Međutim, neke poslovice nemaju metaforičko značenje, kao što možemo vidjeti na sljedećem primjeru:

درنامیدی بسی امید است (ND, 7)

U beznađu ima mnogo nade

Poslovice se rađaju iz pozitivnih ili negativnih iskustava jednog naroda. Upravo zbog toga, široka upotreba i popularnost jesu glavni uvjeti da bismo neku frazu ili izraz mogli nazvati poslovicom. Poslovice predstavljaju mudre riječi koje u sebi sadrže moralne norme te u većini slučajeva dolaze u formi kratkih rečenica i izraza. Prema tome, sažetost i konciznost su glavne osobnosti jedne poslovice. Riječi upotrijebljene u poslovicama moraju biti iz svakodnevnog govora i razumljive običnom narodu. Poslovice, dakle, moraju biti jasne i koncizne. Što se tiče

načina upotrebe poslovice, one dolaze u formi deklarativnih i imperativnih rečenica. Kao primjer mogu poslužiti sljedeće dvije poslovice iz perzijskog jezika:

تر و خشک با هم می سوزند . (DA, 546)

Sirovo i osušeno gore zajedno

تعارف کم کن و بر مبلغ افزا. (DA, 547)

Manje govori i bit ćeš rječitiji!

Još jedna značajna činjenica koja poslovicama daje književni aspekt jeste upotreba stilskih figura i tropa. U većini poslovice nalazimo stilske figure i trope te retoričke ukrase kao što su paronomazija, rimovana proza, paralelizam i slično. Za primjer ponovo uzimamo neke perzijske poslovice:

چغندر گوشت نشود، دشمن دوست نشود. (DA, 617)

Cvekla neće postati meso, neprijatelj neće postati prijatelj

چه سر به کلاه، چه کلاه بر سر . (DA, 679).

Ili kapa na glavi, ili glava pod kapom.

اشتر به قطار و ما بدنبال

Kamila u karavani, a mi iza karavane.

Poslovice nastale iz poezije

Neke poslovice su navedene u poeziji, po tako one u sebi nose poetsku notu. To znači da poslovice može doći u formi jednog polustiha ili stiha, kao u sljedećim primjerima:

چنین است رسم سرای درشت گهی پشت بر زین گهی زین بر پشت (F, RiS, 126)

Takvi su propisi u ovome svijetu Nekada sedlo na leđima a ponekad leđa na sedlu

Drugi polustih navedenog stiha se koristi među govornicima perzijskog jezika kao poslovice u značenju da svaki uspon u životu ima i svoj pad.

خوب گیرد جام را ساقی به دست کارنیکو کردن از پر کردن است (شرف قزوینی، دیوان اشعار)

Čvrsto drži krčmar pehar u rukama *Vještina dolazi od točenja*

Drugi polustih navedenog stiha pjesnika Šarafa Qazwīnija se koristi kao poslovice u značenju da osoba svoje vještine usavršava kroz neprestanu vježbu.

من از بیگانگان هرگز ننالم که با من هر چه کرد آن آشنا کرد (HD, 126)

Nikada se ne žalim na strance *Jer sve loše što mi uradiše, prijatelji uradiše*

Drugi polustih se koristi kao poslovice u značenju da nepravda koja bude učinjena čovjeku, bude učinjena od strane njegovog prijatelja.

Poslovice nastale izvorno iz prozih tekstova

Iako je poezija u perzijskoj književnosti uživala viši status od proze, brojni prozni tekstovi na perzijskom jeziku toliko su čitani i u međuvremenu postali poznati da su mnoge od kraćih rečenica iz tih tekstova dobile status poslovice među govornicima perzijskog jezika. U nastavku navodimo nekoliko primjera.

آب از دستش نمی چکد. (DA, 2)

Iz njegove ruke ne kapa ni voda.

Ova poslovice se koristi kada se opisuje osoba koja je škrta.

یک بز گر گله را گر می کند. (DA, 2038)

Jedna šugava ovca ošugat će cijelo stado.

Ova poslovice znači da jedna pokvarena osoba može cijelo društvo odvesti na stranpoticu, odnosno govori o lošim ljudima i ujedno je i upozorenje protiv druženja sa takvim ljudima.

Frazeološki izrazi

Osim poslovice, postoje i frazeološki izrazi, a ono što ih razlikuje od poslovice jeste to što frazeološki izrazi moraju biti kontekstualizirani kako bi imali potpuno značenje. Frazeološki izrazi su promjenjivi shodno vremenu, subjektu i objektu. Osim toga, oni se često nalaze u rječnicima u formi izraza, a ne rečenica, što je slučaj s poslovicama. Nekoliko frazeoloških izraza iz perzijskog jezika navodimo u nastavku kao primjer.

پا توی کفش کسی کردن (DA, 494)

Stati u nečije cipele

گلیم خود را از آب بیرون کشیدن (DA, 1322)

Pokriti se koliko je neko širok

کلاه خود را قاضی کردن

Dobro promisliti o nečemu (doslovno: načiniti sudiju od svoje kape).

کلاه خود را سفت چسبیدن

Biti veoma pažljiv (doslovno: čvrsto navući svoju kapu).

Osnovna karakteristika frazeoloških izraza jeste to da njihovi smisao i značenj nemaju direktne veze sa značenjem elemenata što sačinjavaju te izraze.

Na primjer, izraz دل دادن و قلوه گرفتن (doslovno: *dati srce i uzeti bubreg*) znači da su dvije osobe veoma povezane i da među njima postoji velika prisnost. Izraz گریه را دم حجله کشتن (doslovno: *usmrtiti mačku u mladenačkoj sobi*) nema nikakve veze s mačkom ili mladenačkom sobom, već s tim da nešto treba sasjeći u korijenu i da svakome treba postaviti granice do kojih može da ide.

* * *

Na osnovu svega navedenog, jasno je da poslovice predstavljaju dubinski sloj leksike ali i drugih nivoa jezičke analize karakterističnih za pojedine jezike. Prema tome, njihovo istraživanje, a posebno traganje za vezom među poslovicama iz dva različita jezika, zahtijeva krajnje ozbiljan pristup.

SAKUPLJAČI POSLOVICA

Historijska pozadina poslovice i frazeoloških izraza vodi porijeklo iz vremena prije pisma i pismenosti. Poslovice i frazeološki izrazi su prenošeni s koljena na koljeno, a izrazi i rečenice koje su bile prihvaćene od strane naroda kasnije su se počele upotrebljavati u formi poslovice. U svim kulturama postoje vrijedni istraživači, koji su se bavili sakupljanjem poslovice, pa tako i među govornicima bosanskog i perzijskog jezika. Za potrebe ovoga rada korištena su dva izvora na bosanskom i tri na perzijskom jeziku. Najznačajnije među njima ukratko predstavljamo u nastavku.

Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak

Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, pisac i političar, rođen je 1839. godine u Ljubuškom na zapadu Hercegovine. Nakon okončanja osnovnog i srednjeg obrazovanja, preselio se u Sarajevo, gdje se nastavio školovati, posebno u oblasti orijentalne filologije. Obavljao je funkciju gradonačelnika i na toj dužnosti je ostao do 1896. godine, kada je odstupio zbog zdravstvenih razloga. Preminuo je u Sarajevu 1902. godine. Tarih na njegovom nišanu je na jednoj strani ispisan na perzijskom a na drugoj strani na bosanskom jeziku, pri čemu je korišteno arapsko pismo.

Ljubušak je uložio velike napore u sakupljanju narodnog blaga, a iza njega su ostale mnoge knjige, od kojih su najpoznatije *Narodno blago*, objavljena 1888, te *Istočno blago*, objavljena 1896. godine. *Istočno blago* predstavlja zbirku prijevodnih ekvivalenata poslovice iz turskog, perzijskog i arapskog jezika. Kao takva, ova knjiga predstavlja prvo komparativno istraživanje na temu poslovice u perzijskom i bosanskom jeziku i nezaobilazna je u svim daljim istraživanjima. Ova nam je knjiga poslužila kao prvorazredan izvor, budući da navodi određeni broj poslovice koji je moguće pronaći u bosanskom i perzijskom jeziku.

Stjepan Gnječ

Stjepan Gnječ je rođen 1936. godine u mjestu Krvavcu na jugu Hrvatske. Osnovno obrazovanje je završio u svome rodnom mjestu, a potom je svoje akademsko obrazovanje

okončao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Preminuo je 2013. godine u Australiji, a ukopan je u rodnom mjestu. Jedno od njegovih poznatih djela nosi naslov *Mudrost hrvatskog naroda*, a u tom djelu su sabrane narodne hrvatske poslovice koje je sâm sakupljao od svoje devete godine. Objavljeno je 2012. godine.

‘Alī Akbar Dehxodā

Među sakupljačima perzijskih poslovice i općenito jezičkog blaga perzijskog jezika posebno mjesto zauzima ‘Alī Akbar Dehxodā. Rođen je 1257/1879. godine u Teheranu. Osim u Iranu, školovao se i u Francuskoj, gdje je i upotpunio svoje obrazovanje. Godine 1310/1931. je objavljeno njegovo djelo u četiri toma pod naslovom *Amsāl wa hekam*, a u tom djelu sakupio je 50.000 poslovice i mudrih izreka, savjeta i raznih stihova koji se upotrebljavaju kao poslovice, izreke i frazeološki izrazi. Sastavljanje ove knjige je rezultat proučavanja skoro svih djela prethodnih autora na perzijskom jeziku, a sama knjiga predstavlja ekscerpt poslovice, frazâ, metonimijâ, metaforâ, savjeta, mudrosti, preporukâ, poezije i proze. Potrebno je napomenuti i to da ovo jedinstveno djelo do danas ostalo bez premca na perzijskom jeziku. Za pisanje ovoga rada, djelo *Amsāl wa hekam* bilo je od posebnog značaja.

Amīr Qolī Amīnī

Nakon Dehxode, Amīr Qolī Amīnī je 1945. godine objavio knjigu pod naslovom *Dāstānhā-ye amsāl*. Među autorima koji su se bavili ovom tematikom, Amīnī je prvi sakupljao folklornu građu, družeći se i provodeći vrijeme s običnim ljudima. Naravno, sve priče koje je on koristio kao izvor poslovice nemaju folklorni karakter te se generalno može kazati da je većina poslovice koje on navodi preuzeta iz drugih izvora. Kao primjer možemo navesti priču *Oqāb* (Orao) koja se pripisuje Nāseru Xosrou, a čija je moralna poruka: Nemoj kriviti druge već sebe.

Ahmad Šāmlū

Farhang-e kūče, poznato djelo ovoga značajnog autora moderne perzijske književnosti o narodnim običajima uobličanim u hiljadama frazeoloških izraza i poslovice u nekoliko svezaka,

predstavlja rječnik u kojem su sadržane poslovice, poštapalice i uzrečice, sujevjerja i kvazireligijska uvjerenja i izrazi iz svakodnevnog govora. Knjigu je objavio zajedno sa svojom suprugom 1981. godine.

BOSANSKE I IRANSKE POSLOVICE

Poslovice su autentičan trag narodne mudrosti. One mogu da se koriste na način da zamijene stotine drugih riječi i objašnjenja. Poslovice vremenom postaju prihvaćene među običnim narodom, a jedan od razloga opće prihvaćenosti poslovica jeste iskustvo zajedničkog života ljudi na određenom geografskom prostoru i zajednička kultura. Noć, dan, nebo, Zemlja, godišnja doba..., posjeduju karakteristike s kojima se ljudi stalno susreću i o kojima su obaviješteni. Drugi razlog za sličnost među poslovicama jeste slijeđenje iste religije i sličnih uvjerenja. Ljudi koji dijele istu religiju i imaju slična uvjerenja, imaju zajedničke običaje i tradiciju čija uloga u stvaranju poslovica može biti veoma značajna.

Književnost predstavlja još jedan važan razlog postojanja kulturne povezanosti među ljudima. Iako su Bosna i Hercegovina i Iran smješteni na različitim geografskim tačkama, u kulturološkom, književnom pa i vjerskom smislu ove dvije države imaju mnogo zajedničkog. Poslovice u kojima je sadržana duboka veza s običnim narodom mogu značajno pomoću u prepoznavanju tih kulturološki sličnosti.

U nastavku rada donosimo bosanske poslovice i njihove upotrebne ekvivalente u perzijskom jeziku. Poslovice su, prema kriteriju istovjetnosti i različitosti, podijeljene u tri grupe: poslovice s više istih riječi ili izrazito sličnog jezičkog sadržaja, poslovice koje u ova dva jezika posjeduju određeni nivo sličnosti te poslovice koje su različite u bosanskom i perzijskom jeziku. Budući da se za određenu misao ponekad upotrebljava više poslovica, u prijevodu na perzijski jezik na prvom mjestu navodimo onu koja je istovjetna ili najbližnja s bosanskom poslovicom, a u slučajevima gdje postoje i druge varijante, navodimo ih u nastavku.

Osim pet opisanih izvora, za pronalaženje prijevodnih ekvivalenata koristili smo se i klasičnim perzijskim tekstovima u poeziji i prozi, budući da najvažniji među tim tekstovima čuvaju ovo blago perzijskog jezika. Za neke poslovice i frazeološke izraze, opet, autorica ovoga rada nije uspjela pronaći pisani izvor, već ih je čula u komunikaciji s drugim govornicima

perzijskog jezika. Isto tako, u navedenim izvorima ne mogu se pronaći ni neke od ovdje pobrojanih poslovice iz bosanskog jezika, ali ih govornici prepoznaju kao poslovice.

POSLOVICE ISTOG JEZIČKOG SADRŽAJA

- Ako je došla noć, doći će i dan (GM, 15)
- Iza noći dolazi dan, iza oluje divna vedrina
- Iza kiše biti će i sunce – iza zime toplo (ljetno se čeka)
- Iza zime proljeće dolazi (GM, 200)
- Iza oluje dolazi tišina (GM, 200)

- از پس ظلمت بسی خورشیدهاست (DA, 110)
- درنامیدی بسی امید است، پایان شب سیاه سفید است (ND, 17)
- از پی هر گریه آخر خنده ایست (DA, 111)
- نباشد شب تیره اندر جهان که نه روز باشد سرانجام ان (DA, 1795)

- I sirće je slatko ako je besplatno

- سرکه مفت از عسل شیرین تر است (DA, 967)
- شراب مفت رو قاضی هم می خوره (DA, 1021)

-Istina je gorka

-Dobri savjeti uvijek su gorki (GM, 120)

- حقیقت تلخ است
- نصیحت تلخ است (DA, 1815)
- حق گوی اگر چه تلخ است (D A, 698)
- Istinu kaži, pravicu važi! (GM, 213)
- مال علی و اصل علی (حق به حقدار می رسد) (DA, 1391)

-Dobrota oko sebe širi dobrotu (GM, 122)

-Dobrota rađa dobrotu (GM, 122)

- نیکی را نیکی آید (DA, 1876)

- محبت محبت می آره، مهربانی مهربانی می آره (D A, 1503)

- از دل بدل راه است (دل به دل راه داره) (DA, 129)

- Kako bi uzela, tako bi dala (GM, 255)

- Kako daješ, tako ćeš primati (GM, 255)

- Imate onoliko koliko dajete (GM, 193)

- از هر دستی بدی از همون دست پس می گیر (DA, 163)

- Baci niz vodu i vratiće se uz vodu

تو نیکی می کن و در دجله انداز که ایزد در بیابانت دهد باز (سعیدی، کلیات، ص ۸۹۴)

- Bolje vrabac u ruci nego golub na grani

- Bolje danas jaja, nego sutra kokoš (GM, 51)

- گنجشک در دست بهتر از شاهین روی درخت (DA, 135)

- سیلی (سرکه) نقد به از حلوای نسبه (DA, 967)

- از سودای (معامله) نقد بوی مشک می آید (DA, 135)

- بنجشکی نقد به دان که طاوسی نسبه (گنجشک نقد به از طاوس نسبه) (قابوس نامه، ص 117)

- Bolje je izgubiti manje nego veće (GM, 54)

- از ضرر هرچه برگردد نفع است (DA, 138)

- جلوی ضرر رو هر وقت بگیری منفعته

- Bolje ikada nego nikada (GM, 51)

- Bolje kasno nego nikada (GM, 51)

- بهتره دیر برسی تا اینکه نرسی

- Bolje pošten umrijeti, nego sramotno živjeti (GM, 55)

- مرگ با عزت بهتر از زندگی با ذلت (امام حسین)

- يك مرده بنام به ز صد زنده به ننگ

- Medvjeda usluga

- دوستی خاله خرسه (DA, 837)

- Bolje je pametan dušmanin, nego lud prijatelj (LJN, 26)

- دشمن دانا بهتر از دوست نادان (DA, 814)

- مشو یار خر تا نکشی بار خر!

- عاقل ان است که پرهیز کند از جاهل

- گلشن با بی خردان، گلخن (جای انداختن زباله) است (DA, 1319)

اشعار:

که با نادان شوی یار و برادر (ناصر خسرو، دیوان اشعار)	اگر دانا بود خصم تو بهتر
به از دوست مردی که نادان بود (فردوسی، داستان انوشیروان)	چو دانا تو را دشمن جان بود
از ان دوست که نادان بود (نظامی، مخزن الاسرار، ص ۵۱)	دشمن دانا که غم جان بود بهتر
ور نوش رسد زدوست نا اهل بری (خیام، رباعیات)	گر زهر دهد تو را خردمند بنوش

- Brza vatra, brz pepeo (GM, 62)

- Brz sastanak, brz rastanak

- Brz mlin brzo se satire (GM, 62)

- Jake kiše ne traju dugo (GM, 218)

- Kad drvo previše veselo gori, brzo se pretvori u pepeo (GM, 240)

- آتش تند زود خاکستر می شود

- تب تند زود عرق می کند (DA, 541)

- Čega se čovjek najviše boji, ono mu se dogodi (GM, 88)

- از هر چی بدت می آید (بترسی) بسرت می آید (DA, 163)

- Čega nema na očima, nema ga ni na srcu

- Kad oči ne vide, srce ne boli (GM, 245)

- از دل برود هر آنکه از دیده برفت (DA, 129)

- بر دل بنشیند آنکه بر دیده نشست

- ز چشم است دیدن ز دل خواستن (DA, 898)

- دیده می بیند دل می خواهد (DA, 898)

- Čovjek treba dobro misliti, istinu govoriti i dobra djela činiti (GM, 102)

- گفتار نیک، پندار نیک کردار نیک

- Čuj, ali ne vjeruj (GM, 193)

- بشنو و باور نکن (DA, 443)

- Daru se zubi ne broje (ne gledaju) (GM, 111)

- Poklonu se ne gleda u zube

- دندون اسب پیش کشتی رو نمی شمارند (DA, 827)

- Djeca, budale i pijani istinu (pravdu) govore (GM, 114)

- مستی و راستی (DA, 1710)

- Dobiješ ono što platiš (GM, 118)

- Kakva pečenka, onakav joj ražanj (GM, 257)

- Koliko para, toliko muzike

- هر چه قدر پول بدی همانقدر آش می خوری (DA, 1919)

-Jeftino meso, juha (sarma) za plot

- گوشت ارزون شورباش در نمی آد

- Dobio rep (GM, 118)

- دم در آورده (DA, 825)

- Dok zub ne izvadiš, bol ne prođe (GM, 128)

- دندونی را که درد می کند باید کشید! (DA, 827)

چون که دندان ترا کرم افتاد نیست دندان بر کنش ای اوستاد (DA, 666)

- Doveo ga je na vodu, a odveo žedna (GM, 128)

- Preveo ga žednog preko vode! (GM, 532)

- تا لب چشمه می بره و تشنه بر می گردونه

- Drugom jamu kopaš - pa sebi (GM, 151)

- Ko drugome jamu kopa, sam će u nju pasti

- چاه مکن بهر کسی اول خودت دوم کسی (DA, 607)

- مزن درکسی تا نزنند درت را

- چو بد کردی مباش ایمن ز آفت (DA, 633)

- چاه کن همیشه در چاه است (ته چاه) (DA, 606)

- هر چه کنی بخود کنی گر همه خوب و بد کنی

- چو دشنام گویی دعا نشنوی (بجز کشته خود ندروی) (سعدی) (DA, 647)

- Jedan cvijet (jedna lasta) ne čini proljeće (GM, 219)

- با يك گل بهار نمی شه (DA, 374)

- Dobro ljeto vidi se s proljeća, dobra njiva već prve nedjelje (GM, 144)

- Kakav početak, takav završetak

- Po jutru se dan poznaje

- سالی که نکوست از بهارش پیداست (DA, 940)

- Daleko je od čuvenja do viđenja (GM, 138)

- شنیدن کی بود مانند دیدن (DA, 1033)

زلیخا گفتن ویوسف شنیدن شنیدن کی بود مانند دیدن (عطار، دیوان اشعار)

- Doručak pojedi sam, ručak s prijateljem, a večeru daj neprijatelju (GM, 149)

-صبحانه رو تنها بخور، ناهار را با دوستت بخور، شام رو به دشمنت بده

- Došao iz rupe do jamu! (GM, 150)

- از چاله درآمد و به چاه افتاد (DA, 121)

- از ترس عقرب جراره به نیش مار غایشه پناه بردن

- از بیم مار دردهن اژدها رفتن (DA, 109)

- Svakog gosta tri dana dosta (GM, 587)

-Dva dana gost, treći dan motiku u ruke (GM, 152)

- I dobra gosta tri dana dosta (GM, 190)

- Gost i riba treći dan smrde (GM, 172; LJN, 35)

- Gostu je ljepše vidjeti leđa nego lice (GM, 172)

- Gost i kiša nakon tri dana dosade (GM, 172)

- مهمون تا سه روز عزیز است (DA, 1763)

میهمان راحت جان است و لیکن چو نفس خفه سازد که فرود آید و بیرون نرود

- Gost je kao domaćinov magarac

- مهمون خر صاحب خونه است (DA, 1764)

- Kasnu gostu mjesto za vratima (GM, 259)

- مهمون دیروقت خرجش به پای خودش است (DA, 1764)

- Gost mrzi gosta, a domaćin oba (GM, 172)

- مهمون مهمون را نمی خواد صاحبخونه هیچ کدوم (DA, 1764)

- Ej ti dolje, jednom biti češ gore! (GM, 156)

- Ej ti gore, jednom biti češ dolje! (GM, 156)

- Koliko je uzbrdica, tolika nizbrdica (GM, 265)

- گهی پشت بر زین گهی زین به پشت (DA, 623)

- هرفرازی را نشیبی است

چنین است رسم سرای درشت گهی پشت برزین و گهی زین به پشت (فردوسی، رستم و سهراب، ص ۱۲۹)

- Gdje smo posijali raž, ne možemo žeti pšenicu (GM, 166)
- Kako posiješ, tako češ i požeti (GM, 255)
- Kakvo žito u mlin, takvo brašno iz mlina (GM, 257)
- Kakvo sjeme jemo, takvo žito žanjem (GM, 257)
- Kakva sjetva, takva žetva (GM, 257)
- Kako si uložio, tako ti se vraća (GM, 256)
- Kako skrojiš, tako će ti biti (GM, 256)
- Kako tko radi , tako i prolazi (GM, 256)

- هر چه بکاری میدروی (همان بدروی)(DA, 1918)

- با هر دستی بدی با همان دست پس می گیری

- از تخم گلین جوزه (جوجه) نزاید (DA, 121)

چودشنام گویی دعا نشنوی بجز کشته خویش ندروی (سعدی، بوستان، باب هفتم، ص100)
 نپندارم ای درخزان کشته جو که گندم ستانی به وقت درو (سعدی، بوستان،باب اول، ص25)

- Gore siječe oštar jezik nego sjekira (GM, 171)
- Jezik siječe jače nego sablja (GM, 226)
- Jezik je gori od mača (GM, 226)

- زخم زبون بد تر از زخم شمشیر است (DA, 899)

- زبونس مثل نیش مار می مونه

- Lijepa riječi čak i zmiju namami da izađe iz rupe (GM, 305)
- Lijepa besjeda (riječ) i gvozdna vrata otvara (LJN, 46)

- زیون خوش مار رو هم از لانه اش بیرون می آورد (DA, 892)

- Gledaj majku pa joj uzmi kćerku (LJN, 35)
- Gledaj mater, hajde po kćer (GM, 1790)
- Gledaj konja po hodu a ženu po rodu (GM, 179)

- مادر رو ببین دختر و بگیر، کرباس می خوی پهناش (رو) ببین

- Hrabar čovjek umre jedanput, a kukavica tisuću puta (GM, 182)

- آدم شجاع یک بار می میرد و آدم ترسو هزار بار

- Hraniš guju (zmiju) njedrima (GM, 183)

- مار در آستین پروراندن (DA, 1385)

- Htjeti, znači moći (GM, 183)

- Kad bi htio, onda bi i mog'o (GM, 274)

- Ko hoće, taj može

- خواستن توانستن است (DA, 750)

- Iglu u sijenu teško je naći (GM, 190)

- دنبال سوزن تو انبارگاه گشتن

- Zatišje pred buru (GM, 79)

- Zatišje prije kiše (oluje)

- آرامش قبل از طوفان

- I u oči oprezna čovjeka slamka upadne

- چشم کسی که می ترسد توش چوب می ره

- از هر چی بدت می آید (بترسی) سرت می آید (DA, 163)

-Vrijeme je novac (GM, 762)

- Izgubljeno se vrijeme više nikada ne nalazi (GM, 201)

- Izgubljeni komad zlata može se naći, izgubljeni sat vremena nikada (GM, 215)

- وقت طلاست

- آب رفته به جوی نیاید (بر نمی گردد) (DA, 10)

- چو تیر از کمان رفت ناید به شست

- I zidovi imaju uši

- دیوار موش داره موش هم گوش داره (DA, 851)

مکن پیش دیوار غیبت بسی بود کز پیش گوش دارد کسی (سعدی، بوستان، باب هفتم، ص 99)

زکوه کسی که راز گوید کوه انچه شنیده باز گوید (نظامی، لیلی و مجنون ص ۳۱)

- Kakavo lice, takvo i naličje (GM, 257)

- ظاهر و باطنش یکی است (DA, 1079)

- Ili nikoga, ili svakoga (GM, 207)

-Ili sada, ili nikada (GM, 207)

- همه یا هیچ، حالا یا هیچ وقت

- Prošlost se ne vraća (GM, 518)

- گذشته آنچه (ها) گذشته (DA, 1270)

- آن سبو بشکست و آن پیمانہ ریخت

- آن قدح بشکست و آن ساقی نماند (DA, 58)

- Protekla voda više ne pokreće vodenicu (GM, 518)

- آب رفته به جوی نیاید (بر نمی گردد) (DA, 10)

- آب ریخته (به کوزه) جمع نمی شود. روغن ریخته رو جمع نمی شود کرد.

طرب نوجوان ز پیر مجوی که دگر ناید اب رفته به جوی (سعدی، کلیات، ص ۱۸۴)

- I zmija je lijepa, ali je opasna i zla (GM, 215)

- مار خوش خط وخال (DA, 1385)

- Jedni siju, drugi žanju (GM, 224)

- Ja vatru naložim, a drugi se na njoj grije (GM, 219)

- Jedni stječu, a drugi rastječu (GM, 224)

- دیگران کاشتند ما خوردیم، ما می کاریم دیگران بخورند. (DA, 849)

- Kod mnogo kuhara, i juha se presoli

- Gdje je puno baba, kilava su djeca (GM, 162)

- Jedan dječacić dobro čuva kozu, dvojica loše, a trojica nikako (GM, 220)

- آشپز که دوتا شد آش یا شور می شود یا بی مزه (بی نمک) (DA, 36)

- ماما که دوتا شد سر بچه کج درمی آید (DA, 1392)

- خانه ای که دو کدبانو ست، خاک تا زیر زانو ست (DA, 713)

- Jedna gubava ovca cijelo stado ogubavi (GM, 221)

- Jedna kap žuči zagorča med (GM, 222)

- Jedna truhla jabuka pokvari sve druge

- يك بز گر يك گله رو گر می کند (DA, 2038)

- Jedan za sve i svi za jednog

- یکی برای همه، همه برای یکی

- Jarebica misli kad je sakrila glavu, da se sva skrila

- سرش را مثل کبک زیر برف کرده

- Još mlijekom majčinim miriše! (GM, 234)

- Još ne zna ni čijim zubima hranu jede! (GM, 234)

- Još mu smrde pelene! (GM, 234)

- لبش (دهانش) بوی شیر می دهد (DA, 1363)

-Kad Bog zatvori vrata, uvijek negdje otvori prozor (GM, 236)

- خدا گر ببندد ز حکمت دری ز رحمت گشاید در دیگری (سعدی، بوستان، باب دوم، ص 44)

- S kim si takav si! (GM, 604)

- Ako golub s vranom noći, i on zagrakće

- تو اول بگو با کیان دوستی پس آنکه بگویم که تو کیستی

- سگ است آنکه با سگ رود در جوال

- با دیگ منشین که سیاه بر خیزی (DA, 357)

- با ماه نشینی ماه شوی، با دیگ نشینی سیاه شوی

با بدان کم نشین که درمانی خو پذیر است نفس انسانی (سنایی غزنوی)

اسب تازی در طویله گر ببندی پیش خر رنگشان همگون نگردد، طبعشان همگون شود (سعدی، کلیات، ص ۲۷)

- At mi je daidža (LJN, 20)

- قاطر را گفتند بابات کیه؟ گفت اسب آقا داییم است (DA, 1154)

- Bolje je znati nego imati (GM, 57)

- ادب مرد بهتر از زر (به از دولت) اوست (DA, 87)

- Uz suho drvo (granje) i sirovo (zeleno) gori (GM, 237)

- Kopriva žeže i prijatelje i neprijatelje (GM, 267)

- آتش چو بر افتاد تر و خشک با هم می سوزد (DA, 16)

- Žurba (hitnja) je šejtanski posao

-Žuri, ako želiš pogriješiti!

- عجله کار شیطان است

- Bezvjernik bezvjerniku najlakše doskoči

- Svaka ptica svome jatu leti (GM, 584)

- آشنا داند زبان آشنا (DA, 37)

کیوتر با کیوتر باز با باز کند همجنس با همجنس پرواز (نظامی، خسرو و شیرین، ص ۳۶۲)

ناریان مر ناریان را جاذبند نوریان مر نوریان را طالبند (مولوی، دفتر دوم، ص 217)

- Riba smrdi od glave, a čisti se od repa (GM, 545)

- ماهی از سر گنده گردد نی ز دم (DA, 1395) فتنه از عمامه خویزد نی ز خم (مولوی)

- Pljuje na nebo, na obraz mu pada (GM, 525)

-Uz vjetar pišati

- تف سر بالا به ریش صاحبش بر می گردد (DA, 5491)

- Na jedno mu uho uđe, na drugo izade (GM, 365)

-Teško se je s gluhim razgovarati

- از این گوش می گیره از اون گوش در می کنه (DA, 103)

- با دیوار حرف زدن

- Lažljivac mora dobru pamet imati da laž pokrije (GM, 300)

- U laži su kratke noge

- آدم دروغگو کم حافظه می شه

- Nije zlato sve što sija, ni pećina sve što zja (GM, 453)

- هر درخشنده ای طلا نیست (DA, 1927)

- نه هر که گوید نامش سخندان باشد (DA, 1859)

- هر گردویی گرده، اما هر گردی گردو نیست (DA, 1969)

نه هر سرخی بود مرجان نه هر سبزی مینا (DA, 1859)

نه نیلوفر بود هر گل که اندر ابدان باشد (DA, 1858)

- Maleno je zrno papra, ali i ono posjeduje svoju ljutinu (GM, 332)

- Male ptice imaju velika usta (GM, 332)

- Otrov se krije u maloj bočici

- فلفل نبین چه ریزه بشکن ببین چه تیزه (DA, 1147)

- Pet prsta na jednoj ruci, pa nisu jednaki (GM, 499)

- پنج انگشت برادرند اما برابر نیستند (DA, 512)

- هر گلی يك بویی دارد (DA, 1972)

- Planine na mjestu stoje, ljudi se sa ljudima sastaju (GM, 500)

- کوه به کوه نمی رسد، آدم به آدم می رسد (DA, 1249)

- Poljubac ukraden, uvijek meden (GM, 504)

- دزدی بوسه عجب دزدی پر منفعت که اگر باز ستانند، دو چندان گردد. (صایب، دیوان، غزل ۳۲۶۵)

- Kćerku kara, a snahi prigovara (GM, 522)

- به دخترش می گوید، عروسش بشنود (DA, 775)

- به در می گویم دیوار تو گوش کن (DA, 402)

-Jednom nogom već u grobu! (GM, 233)

- Lijeva noga u cipeli, a desna je već u grobu (GM, 306)

- پاش لب گوره (DA, 499)

- يك پاش اين دنيا يك پاش اون دنيا (DA, 2038)

- آفتاب سر ديوار است (DA, 499)

- Plesat ćeš kako ja sviram (GM, 525)

- هرطوری این می زند او می رقصد (DA, 1933)

- به ساز کسی رقصیدن

- Loša vijest dođe uvijek prerano (Loše vijesti uvijek stižu prerano) (GM, 307)

- خبر بد (یا خبر مرگ) زود می رسد (بی خبری، خوش خبری) (DA, 715)

- Ludoj riječi ne treba odgovor (GM, 309)

- جواب ابلهان خاموشی است (DA, 588)

- Kad vidim, onda ću vjerovati

- شنیدن کی بود مانند دیدن زلیخا گفتن و یوسف شنیدن (DA, 1033)

- Ima razloga što Bog nije dao kozi dugačak rep! (GM, 209)

- خدا خر را شناخت، بهش شاخ نداد (DA, 717)

- ان دو شاخ گاو اگر خر داشتی یک شکم در آدمی نگذاشتی (سعدی، موعظ، شماره 36)

- Ispuni sve svoje dužnosti pa ćeš imati pravo tražiti i svoja prava! (GM, 212)

- اول برادری تو ثابت کن بعد ادعای ارث و میراث کن (DA, 314)

- Makar i osedlao magarca, on će opet ostati magarac (GM, 330)

- خر همون خره پالونش عوض شده (DA, 737)

- Čovjek prije ostavlja vjeru nego naviku (GM, 96)

- ترک عادت موجب مرض است (DA, 545)

- توبه گرگ مرگ است (DA, 1559)

- Dobre propovijedi dolaze od srca i idu srcu (GM, 119)

- هر سخن کز دل بر آید، لاجرم بر دل نشیند

-Tuđi nokti svraba ne češu (GM, 719)

- کس نخارد پشت من جز ناخن انگشت من

-Bez halata nema zanata (LJN, 22)

- Ili kupi alat, il' ostavi zanat

- کار اسباب می خواهد (DA, 1171)

- Batina je iz raja izašla (GM, 37)

- Kazniti, odgajati (GM, 259)

- Kazna najbolje poučava (GM, 259)

- Kazna je veoma uspješan odgojitelj ljudi (GM, 259)

- چوب از بهشت آمده (DA, 631)

- چوب معلم گله هر که نخوره خلله

- تا نباشد چوب تر فرمان نبرد گاو و خر

کودکی غافل را که يك بار در فلق (فلک) نهند، بس باشد (مولانا، فیه ما فیه)

برسر لوح او نوشته به زر جور استاد به زمهر پدر (سعدی، کلیات، ص ۱۴۳)

- Pas koji laje, ne ujeda

- Koji pas puno laje, manje ga se boj (GM, 289)

Gdje više grmi, manje kiše pada (GM, 167)-

- Koji mnogo prijeti, slabo osvećuje (GM, 264)

-Koja kokoš mnogo kakoće, malo jaja nosi (LJN, 119)

- سگی که پارس می کنه گاز نمی گیره

- جایی که رعد زیاده، باران کمتر می بارد

- هارت و پورت کردن

-Kako koji vjetar puše, on se onako i okreće

- از هر طرف باد بباد به آن طرف میره

-Ko rano rani, dvije sreće grabi (LJN, 120)

- سحر خیز باش تا کامروا باشی!

-Kap po kap napuni posudu (GM, 258)

-Dlaka do dlake, eto gunja (bjelače); zrno do zrna, eto pogače; kaplja do kaplja, slap(če); kamen do kamen, eto palače

-Kamen po kamen – palača; zrno po zrno – pogača (GM, 258)

- قطره قطره جمع گردد وانگهی دریا شود (DA, 1163)

POSLOVICE SA SLIČNIM RIJEČIMA, SADRŽAJEM I LOGIKOM

-Ne možeš imati i ovce i novce (GM, 384)

- Ne može pare i jare!

- Hoće i ovce i novce

- Hoće i ćevap i sevap !

- Jedna kapa na dvije glave ne može stajati (GM, 221)

- Ne može se na dvije stolice sjediti, iz dvije čaše piti i od smrti pobjeći (GM, 384)

- هم خدا رو می خواد هم خرما (DA, 199)

هم خدا خواهی هم دنیای دون این محال است و جنون ای ذوالفنون (مولوی، دفتر اول، ص 71)

- Jednom rukom daje, a dvjema uzima (GM, 225)

- از پا پس می زند با دست پیش می کشد (با دست پس می زنه، با پا پیش می کشه) (DA, 109)

- Jeftina roba novčanik prazni (GM, 226)

- ارزان خری، انبان خری (DA, 95)
- هیچ گرانی بی حکمت نیست و هیچ ارزانی بی علت
- بی مایه فطیر است (DA, 491)

- Jedi svoju proju, ne uzdaj se u pešenicu moju! (GM, 232)

- بخور نان خود، بر سر خوان خویش
 - آدم باید با بال خودش پرواز کند
 - آدم باید دست به زانوی خودش بگیرد و بگوید یا علی!
 - بار خود بر کس منه، بر خویش نه
 - مثل شتر، بار خودت را بردار
 - هر که به امید همسایه نشست، گرسنه می خوابد
 - دربه پاشنه خود می گردد
 - پهلوانی نتوان کرد به زور دیگران
- هر که نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد (سعدی، کلیات ص ۹۷)
- به دست آهن تفته کردن خمیر به از دست بر سینه پیش امیر (سعدی، گلستان، باب اول، حکایت ۳۶)
- ز همت توشه ای بردار و خود تخمی بکار آخر چو باد از خرمن دو نان ربودن تا چند
- ملعون است کسی که سر بار دیگران باشد (پیامبر)
- سر بار دیگران نباشید

- Kada nešto izgubiš, tad ti to tek uscjeniš (GM, 237)

- Blagodat je nepoznata, ali kad se izgubi onda se spozna

- Kada mi sve imamo tom se ne veselimo, a kad svi to izgubimo tada se žalostimo (GM, 237)

- Da nije bolest, čovjek ne bi znao što je zdravlje (GM, 110)

- قدر عافیت کسی داند که به مصیبتی گرفتار آید (DA, 1157)
 - تو قدر آب چه دانی که در کنار فراتی (DA, 564)
 - دست بریده، قدر دست بریده می داند
 - قدر نان را گرسنه می داند (DA, 1157)
 - ماهی که بر خشکی افتد، قیمت بداند آب را
- کسی قیمت تندرستی شناخت که بیچاره يك چند در تب گداخت
- ندانند کس قدر روز خوشی مگر روزی افتد به سختی کشی (سعدی، بوستان، باب هشتم، ص 118)

- Kad se dvojica svađaju, treći se veseli (GM, 247)

- تفرقه بینداز و حکومت کن
- اختلاف دشمنان پیروزی دیگری (DA, 88)

- Koga je zmija ujela, i guštera se boji (GM, 262)

- مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید می ترسد (DA, 1386)
آن که شد یکبار زهرالود از سوراخ مار بار دیگر گرد آن سوراخ کی آرد گذر (DA, 65)

- Kad sunce ne grije, ruke se pružaju i prema mjesecu (GM, 252)

- از درد لاعلاجی به خر می گه خانباچی (DA, 129)
- ماه درخشنده چو پنهان شود شب پره بازیگر میدان شود
از برای مصلحت مرد حکیم دم خر را بوسه زد خواندش کریم

- Kasna djeca, gotove sirote (GM, 259)

- زنگوله پای تابوت (DA, 926)

-Vuk dlaku mijenja, ćud nikada

- مار پوست بگذارد خوی نمی گذارد (مار پوست خودش را ول می کند، اما خوی خودش را ول نمی کند) (DA, 1385)
- هر چه در دیگ است به چمچه می آید (DA, 1921)
حال متکلم از کلامش پیدا است از کوزه همان تراود که در اوست (شیخ بهایی، رباعی ۱۹)

-Vuk u janjećoj koži! (GM, 771)

- گرگ در لباس میش (DA, 1301)

- Iz vranina gnijezda ne izlijeće soko (GM, 204)

- عاقبت گرگ زاده گرگ می شود (DA, 146)
- از مار نژاید جز مار بچه (DA, 146)
شمشیر نیک از آهن بد چون کند کسی
نا کس به تربیت نشود ای حکیم کس

- Koliko para, toliko muzike

- Kakvi svatovi, takvi darovi (GM, 285)

- هر چه قدر پول بدی (همانقدر) آش می خوری (DA, 1919)

- Što razumije magarac od čokolade

- Čoravu nema fajde namigivati (LJN, 26)

- خر چه داند قیمت نقل و نبات

- یاسین بگوش خر خواندن (DA, 2032)

- از خر می پرسند چهارشنبه کیه؟! (DA, 125)

- Mlati praznu slamu

- Preliva iz šupljeg u prazno (GM, 512)

- آب (در) بهاون کوبیدن (DA, 5)

- خشت در آب زدن

- آهن سرد کوفتن (کوبیدن) (DA, 74)

- آب به غربال پیمودن (DA, 74)

- Čovjek snuje, a Bog određuje (GM, 97)

آنچه دلم خواست نه آن شد آنچه خدا خواست همان شد

خدا کشتی آنجا که خواهد برد و گر ناخدا جامه بر تن درد (سعدی، بوستان، باب پنجم، ص 89)

-I u zlu ima dobra! (GM, 214)

- عدو شود سبب خیر اگر خدا خواهد (DA, 1094)

- Po psu i mački, poznaje se domaćica

- اثاث خونه به صاحب خونه می رود (DA, 167)

- Ko naglo ide, brzo se umori

- رهرو آن نیست که گه تند و گهی خسته رود رهرو آن است که آهسته و پیوسته رود (DA, 884)

دل از دیری کار غمگین مدار تو نیکی طلب کن نه زودی کار (اسدی طوسی)

مشو سوی رود که نایی به در به يك ماه دیر ایی و بر پل گذر (اسدی)

که آرد گه کار بیچارگی

به رفتن مرنجان چنان بارگی

- Kod majstora kuća pokvarena

- Kod majstora kriva kuća

- کوزه گر از کوزه شکسته آب می خورد (DA, 1246)

- پسر کفاش همیشه پا برهنه است

- چراغ به پای خود روشنایی ندهد (پای چراغ تاریک است) (DA, 609)

- Jabuka ne pada daleko od stabla (GM, 217)

- Iver ne pada daleko od klade (GM, 199)

- Kakav otac takav sin; kakva drvo, takav klin (GM, 254)

-میوه از درخت دور نمی افتد

- خوشه از خرمن دور نمی افتد

- تره به تخمش میره، حسنی به به باباش

پسر کو ندارد نشان از پدر تو بیگانه خوانش نخوانش پسر (فردوسی، شاهنامه، ص ۶۳۸)

- Lako je od prijatelja učiniti neprijatelja, ali je teško od neprijatelja učiniti prijatelja (GM, 296)

- تا توانی دلی بدست آور، دل شکستن هنر نمی باشد (DA, 530)

- Lice je ogledalo duše (GM, 301)

- رنگ رخسار خیر می دهد از سر درون (DA, 874)

- Odijelo ne čini čovjeka čovjekom (GM, 466)

- Makar se tijelo svilom zaodjenulo, tijelo je tijelo (GM, 331)

- اگر زری بپوشی، اگر اطلس بپوشی، همون کنگر فروش (DA, 193)

تن آدمی شریف است به جان آدمیت نه همین لباس زیباست نشان آدمیت (سعدی، کلیات، ص ۸۲۲)

- Po jednom zrnju riže može se znati je li kaša u loncu skuhan (GM, 503)

- مشت نمونه خروار است (DA, 1712)

- Konac djelo krasi (GM, 267)

- Pola urađeno – ništa urađeno (GM, 503)

- کار رو که کرد؟ آنکه تموم کرد (DA, 1178)

- Pobjegao grobaru s lopate (GM, 525)

- جان به عزرا بیل نمی ده (DA, 576)

- Pravi ražanj, a zec u šumi (GM, 510)

- پوست خرسی که شکار نکردی، نفروش (DA, 515)

- مرغی که در هواست، نباید به سیخ کشید

- Nema čovjeka bez mana, kao i drveta bez grana (GM, 425)

- انسان جایز الخطاست (DA, 300)

-Došla mu voda do grla (GM, 126)

-Došla mu duša u nos (GM, 126)

- کارد به استخوان رسیدن (DA, 1172)

-جوشش به لب رسیده

-Kad se lako zarađuje, ludo se troši (GM, 248)

- باد آورده رو باد می برد (DA, 351)

-Zla se kloni, dobru se prikloni (GM, 795)

- Iza zle godine opet treba sijati (GM, 214)

- دیو چو بیرون رود، فرشته درآید (DA, 852)

شعر هم مضمون :

خلوت دل نیست جای صحبت اضداد دیو چو بیرون رود فرشته درآید (حافظ، دیوان، ۳۱۴)

- Lijepe riječi kupus ne zamaste, niti rane zaliječe (GM, 304)

- با حلوا گفتن دهان شیرین نمی شود (DA, 702)

-Bog je dao kravicu, Bog će dati travicu (GM, 70)

- آنکه دندان دهد نان دهد

-Čovjek okopava, a Bog daje da dozrijeva (GM, 96)

- از تو حرکت از خدا برکت (DA, 114)

- روزی به قدمه (DA, 879)

-Čekaj magarče dok trava naraste (GM, 88)

-Još je samo jedan dan - bit ću i ja presretan! (GM, 234)

-Kad na vrbi rodi grožde! (GM, 277)

- بزک نمیر بهار میاد کمبزه با خیار میاد (DA, 433)

- وعده سرخرمن دادن (DA, 1888)

- وقت گل نی (DA, 1892)

-Čuvaj kad imaš, da imaš kad nemaš! (GM, 103)

-Čuvaj ljetinu za zimnicu, a troši zimnicu do ljetine! (GM, 103)

- کم بخور همیشه بخور (DA, 1233)

- چو دخلت نیست خرخ آهسته تر کن (DA, 645)

-Čelavoj glavi ne treba češalj (GM, 106)

- سری را که درد نمی کنه دستمال چه باید (DA, 971)

-Daješ vuku da čuva ovce (GM, 108)

-Dao je kozi da čuva kupus

- گوشت را دست گربه سپردن (دادن) (DA, 1331)

-Daj mu prst - hoće cijelu ruku! (GM, 137)

- رو که بدی استر هم می خواد

-Dok čovjek ne ogladni, ne zna što je glad (GM, 123)

-Sit gladnom ne vjeruje

- سواره از پیاده خبر ندارد، سیر از گرسنه (DA, 1000)

-Drva u šumu nositi (GM, 130)

- زیره به کرمان بردن (DA, 934)

- مشک به ختن بردن (DA, 1712)

- آب به عمان بردن

- جوی پیش دریا بردن (DA, 592)

-Dobro meso i psi jedu

-- انگور خوب نصیب کفتار میشود (DA, 309)

- خریزه شیرین نصیب کفتار میشود (DA, 724)

- Dobro promisli prije nego li ćeš nešto reći! (GM, 212)

- Ispeci pa reci

- هرسخن جایی و هرنکته مکانی دارد (DA, 193)

-Protiv činjenice nema dokazivanja

- چیزی که عیان است چه حاجت به بیان است

-Ludoj riječi ne treba odgovor (GM, 309)

- جواب جاهلان (ابلهان) خاموشی است (DA, 589)

- Bolje je i ranjen nego ubijen (LJN, 24)

- Ne žali brade, kad je ostala glava

- Ne žali se što nemaš cipele jer ja nemam noge! (GM, 448)

- به مرگ می گیره تا به تب راضی بشه (DA, 150)

- آنکه او غرق شود کی غم کالا دارد (DA, 63)

-Kad imam meda, muhe dolijeću s kraja svijeta
-Kad je kuhanje masno, doleti mnogo muha

- این دغل دوستان که می بینی، مگسانند دور شیرینی
- تا پول داری رفیقتم قریبون بند کیفیتم

-Kad bi škrtac mogao zakupiti sunce, drugi bi često sjedili u mraku (GM, 239)

- روزی افتاده دست غوزی

-Jednim metkom ubio dva zeca
-Jednim udarcem dvije muhe (GM, 224)

- با یک تیر دو تا نشان را زدن

-Izvana crven, iznutra crvljiv (GM, 204)
-Izvana lijep, a iznutra slijep (GM, 204)

- ازدور دل می برد از نزدیک زهره را (DA, 130)
- از دورفرنگیس از جلو چنگیز

ظاهرش چون گور کافر پر حلل باطلش قهر خدا عزو جل

-Kada tvoj narod trpi, trpi i ti s njim! (GM, 273)

چو عضوی بدرد آورد روزگار دگر عضوها را نماند قرار (DA, 651)

-I tisuću lonaca može se zatvoriti, ali usta jednog čovjeka ne mogu (GM, 198)

- در دروازه را می شه بست ولی دهان مردم را نمی توان بست

- Ima više duga nego kose na glavi (GM, 193)

- تا خرخره تو قرض بودن

- Gdje je igrača, tu će biti i plača

بازی اشکنک داره سر شکستنک داره

- Kad god ideš, ostavljaj za sobom vrata otvorena

- Kad kopaš novi bunar, nemoj zakopati starog (GM, 277)

- پل های پشتت را خراب نکن!

- چو خرمن بر گرفتنی گاو مفروش (DA, 640)

چراغ از بهر تاریکی نگه دار (DA, 635)

چو به گشتی طبیب از خود میازار

- Do zlata se dolazi napornim kopanjem!

- Do zvijezda se dolazi kroz trnje!

- نابرده رنج گنج میسر نمی شود (DA, 1780)

- هر که طاووس خواهد جور هندوستان کشد (DA, 1962)

- Kad četrdesetogodišnjak počne učiti svirati tamburu, u grobu će majstor postati (GM, 239)

- سر پیری و معرکه گیری (DA, 961)

- Dobro čini, dobro te čeka (GM, 143)

- Ako grijeh začneš, sebe načmeš (GM, 14)

- نیکی کن و در اب انداز (DA, 1828)

- هر چه کنی به خود کنی، گر همه خوب و بد کنی (DA, 1923)

کسی کو بد کند بد آیدش پیش (عطار)

- Ko žurio, nogu slomio

- آدم دست پاچه کار رو دو بار انجام می دهد (DA, 25)

- Iza tuđih leđa lako je boj biti! (GM, 214)

- نشسته لب گود و می گه لنگش کن

Pred punom novčarkom otvaraju se svaka vrata (GM, 511)

-Kada tko ima, svatko ga prima (GM, 238)

- Kad novac pokuca, svi viču: „Naprijed“ (GM, 278)

- هر کجا پول است انجا دلگشا ست (DA, 1933)

- پول حلال مشکلات است

- آدم پولدار روی سبیل شاه نقاره می زند

چو باشد درم دل نباشد دژم (اندوهگین) (فردوسی) (DA, 633)

- Koga su guje ujedale, i guštera se boji
- Kad se jednom pogriješi, drugi put se čovjek pameti nauči (GM, 248)
- Na greškama se uči

- آدم عاقل از يك سوراخ دو بار گزیده نمی شه

(DA, 65) آن که شد یکبار زهرآلود از سوراخ مار بار دیگرگرد ان سوراخ کی ارد گذر

- Prošlost nitko ne može promijeniti (GM, 518)
- Prošlost se ne vraća (GM, 518)
- Koje se staklo jedanput razbije, ono se više nikada ne sastavi (GM, 263)

- گذشت آن چه گذشت (گذشته ها گذشته) (DA, 1270)

(DA, 11) - آب ریخته به کوزه بر نمی گردد

POSLOVICE S RAZLIČITIM LEKSIČKIM SADRŽAJEM

- Juha u zdjeli susjeda uvijek je bolja od naše (GM, 228)

- مرغ همسایه غاز است. (DA, 1529)

- Kad jahač ne valja, on baca krivnju na konja (GM, 241)
- Kad čovjek ne može oboriti drvo, uvijek krivi sjekiru (GM, 240)

- عروس نمی تونه برقصه می گه اتاق کجه (DA, 1098)

- Kad dobre stvari pokušaš učiniti boljima, često ispadne gore (GM, 240)

- آمد صواب کنه، کباب شد (DA, 44)

- Kad se netko utapa, kasno ga je učiti plivati (GM, 249)

- Poslije kiše ne treba kabanica (GM, 505)

-Poslije smrti nema kajanja (GM, 505)

- نوشدارو که پس از مرگ سهراب دهند (DA, 184)

- رخت بعد از عید به درد دکل منار می خوره

تا تریاق از عراق آورده شود
مار گزیده مرده بود (DA, 633)

- Kao da ih je jedna mati rodila (GM, 258)

- مثل سیبی که از وسط نصف شده باشد (DA, 1450)

- Koga ne svrbi, taj se ne češe (GM, 262)

-Koga svrbi, neka se češe (GM, 288)

- دیگری که واسه من نجوشد کله سگ توش بجوشد (DA, 850)

- Ne boji se psa što laje, nego onog što reži

- از آن نترس که های و هوی دارد، از آن بترس که سر به تو دارد (DA, 100)

- Koliko muke, toliko nauke (GM, 265)

- Bez muke nema nauke (ničega) (GM, 39)

- دود چراغ خوردن- (DA, 833)²

- استخوان خرد کردن (DA, 171)

- Strpljen, spašen

- گر صبر کنی ز غوره حلواسازی

- گوساله به روزگار گاو می گردد (DA, 1329)

- Banjaluka na Krajini hvala, niko ne zna ničijega hala (LJN, 21)

- آواز دهل شنیدن از دور هول می باشد (خوش است) (DA, 70)

- Izjela konja trava (LJN, 39)

² Doslovno značenje ovoga izraza na perzijskom jeziku je „jesti (gutati) dim iz lampe“. Izraz je nastao usljed toga što su se ranije kuće osvjetljavale fenjerima, a oni koji su se bavili izučavanjem morali su se nagutati dosta dima ako su željeli postići nešto svojim trudom.

- Skuplja pita od tepsije

- افتا به خرج لحیم (DA, 39)

- خرسی شاهی، پالون دوزار (واحد پول که بیشتر از سی شاهی است) (DA, 732)

- Prebrzu odluku uvijek prati kajanje (GM, 511)

- چون نهال بشتاب بنشانی بروید میوه پشیمانی

- Ni bratu se ne ide svaki dan na zijafet (LJN, 55)

- در دیزی بازه حیای گربه کجاست؟

-Više para, više briga

- هر که بامش بیش برفش بیشتر (DA, 1950)

- هر که خری نداره ، غمی نداره (DA, 1955)

- آسوده کسی که خر ندارد از گاه و جوش خبر ندارد

- نه نان دارم دیوان ببرند، نه مال دارم دزدان ببرند

-Teško je krivu Drinu ispraviti

- خشت اول گر نهد معمار کج تا ثریا می رود دیوار کج (صایب، غزلیات)

-Teško odgojiti pogrešno odgojenog

- تربیت نا اهل را چون گردکان بر گنبد است

- Krv nije voda (GM, 292)

- گوشت رو از ناخن نمی شود جدا کرد

- فامیل اگر گوشتت رو بخورد استخوانت رو دور نمی اندازد

- Kad bi se narod složio, čudesa bi činio!

- يك دست صدا نداره

- آنها دو نفر بودند با هم، ما صد نفر تنها (DA, 69)

- Kašalj, šuga i ljubav sakriti se ne mogu (LJN, 42)

- شترسواری دولادولا نمی شه.

- Lako dođe, lako ode (GM, 295)

- باد آورده رو باد می برد

- Plakali su, plakali smo; vrštali su, vrištali smo (GM, 500)

- Pjevaj kad je pjevanje, plači kad je plakanje! (GM, 524)

- Kud svi Turci, tu i mali Mujo

- خواهی نشوی رسوا هم رنگ جماعت شو

- اگر به شهر کورها رفتی يك چشمت رو ببند

-Da samar s neba padne, pao bi na njegov vrat

- هر چه سنگه مال پای لنگه

بد بخت اگر مسجد ادینه بسازد یا طاق فرو ریزد یا قبله کج اید

-Dobra je i kaša ako nema pure (GM, 118)

-Bolje išta nego ništa (GM, 51)

-Dobra je i voda tko vina nema (GM, 118)

- کاجی بعض هیچی

- چراغ موشی به ز خاموشی

- لنگه کفش هم در بیابان غنیمت است

-Dobra se roba sama hvali (GM, 119)

-Dobra se krava i u štali prodaje! (GM, 143)

-Dobra se roba sama prodaje, a lošu treba hvaliti (GM, 119)

- مشک آن است که خود ببوید نه آنکه عطار بگوید

- عروسی که مادر ستاید برای دایی خوب است (DA, 1098)

-Daj mu vlast u ruke, pa češ vidjeti kakav je

- آب نمی بینه (گیرش نمیداد) وگرنه شناگر قابلی است

-Dok je na gumnu, uzmi! (GM, 147)

- Gvožđe se kuje dok je vruće

- تا تنور داغه بچسبون! (DA, 530)

-Ako smo mi braća, nijesu nam kese sestre (LJN, 20)

-Čist račun, duga ljubav

-Ljubav za ljubav, sir za pare

- حساب حساب کاکا برادر

- برادری به جا بزغاله یکی هفت صنار (واحد پول قدیم)

-Čiste ruke nije potrebno prati! (GM, 101)

- آنکه حسابش پاکه از محاسبه چه پاکه

- زر پاک از محک نمی ترسد (DA, 903)

-Koji pas dva zeca tjera, ni jednoga ne uhvati (GM, 264)

- با یک دست نمی شه دو تا هندونه را برداشت (DA, 373)

- Kad je pas gladan, meso mu u snu na oči dolazi (GM, 276)

- Babi se snilo što joj je milo (LJN, 21)

- شتر در خواب ببند پنبه دانه (DA, 260)

- آدم گرسنه نان (نون سنگگ) در خواب می بینه (DA, 26)

- Jedan dinar ne zvoni u džepu, nego dva (GM, 219)

- یک دست صدا ندارد (DA, 2042)

مورچگان را چه بود اتفاق شیر ژیان را بدرانند پوست (سعدی، کلیات، ص ۲۲۳)

- Jedni se ljute na te što kasno dolaziš, a drugi na te što rano odlaziš (GM, 224)

- Svijetu se ne može ugoditi

- آدم نمی داند به ساز کی برقصد (DA, 36)

-Bolje je dovoljno, nego previše (GM, 53)

- نه به آن شوری شور، نه به این بی نمکی (DA, 1845)

- ته به اون خمیری، نه به این فطیری

- نه به ان داریه (دف) و تنبک زدنت نه به ان زینب و کلثوم شدنت (DA, 1854)

- Previše soli pokvari juhu (GM, 513)

- شورش را در آوردن (DA, 1034)

- Kad se jednom pogriješi, drugi put se čovjek pameti nauči (GM, 248)

- Na greškama se uči

- آدم عاقل از یک سوراخ دو بار گزیده نمی شه

آن که شد یکبار زهر آلود از سوراخ مار بار دیگر گردان سوراخ کی ارد گذر (DA, 65)

- Kakav lonac, takav i poklopac (GM, 254)

-Kakav nož, takva i ručica (GM, 254)

- Kakav orao, takvo i perje (GM, 254)

- خدا نجار نیست اما در و تخته رو به هم جور می کند (DA, 719)

- گل زن وشوهر را از یک تغار برداشته است (DA, 1320)

ZAKLJUČAK

Poslovice jednog naroda su ogledalo inteligencije, pronicljivosti, razumijevanja i znanja, te predstavljaju duhovnu i kulturnu riznicu koja ima veliku vrijednost, budući da predstavljaju baštinu prethodnih generacija. Poslovice su rezultat iskustava, znanja i pogleda na svijet u prošlim vremenima koji su stigli i do nas. U slučaju velikog broja poslovice nemoguće je pratiti izvor. Ipak je sigurno to da će poslovice koje se ne upotrebljavaju vremenom biti zaboravljene. Poslovice služe kao kodovi u govoru u kojima su u kratkoj formi sadržana duboka značenja i olakšavaju ljudima da izraze svoja mišljenja i ideje kako bi što lakše mogli prenijeti poentu onoga o čemu govore. U prenošenju poslovice i njihovom pamćenju izuzetno važnu ulogu ima njihova jezička forma, koja umnogome pomažemo da se one bolje zapamte te da se prenose s koljena na koljeno.

Vremenom ljudi stječu iskustva koja su zajednička, pa se potom ta iskustva pojavljuju u narodu u formi mudrih izreka i poslovice. Značajan broj istovjetnih ili sličnih poslovice u bosanskom i perzijskom jeziku govori o sličnim historijskim iskustvima ova dva naroda. Neki primjeri zajedničkih poslovice u oba jezika jesu sljedeći:

Istina je gorka

حقیقت تلخ است

Kad se hoće, tad se može (Htjeti znači i moći)

خواستن توانستن است.

Jedna gubava ovca cijelo stado ogubavi

یک بزرگتر تمام گله را گر می کند.

I zidovi imaju uši

دیوار موش داره موشم گوش داره.

Tuđa ruka svraba ne češe

کس نخارد بشت من جز ناخن انگشت من.

Vrijeme je zlato

وقت طلاست.

Žurba je šejtanski posao

عجله کار شیطان است.

Bolje pošten umrijeti nego sramotno živjeti

مرگ با عزت بهتر از زندگی با ذلت

Kroz mnoge narodne običaje kao što su primanje gosta, prosidba, brak, način govora itd, nalazimo kulturološke sličnosti između dvije zemlje, od kojih se jedna nalazi u Aziji a druga u istočnoj Evropi. U poslovicama o gostima, sijelima, braku, običajima prilikom vođenja razgovora i slično, prisutan je utjecaj orijentalne kulture, koji se ne može zanemariti ni u poslovicama. Pored toga, slijeđenje islamskih uvjerenja u ove dvije zemlje i utjecaj religije u običajima i tradiciji jasno se očituje i u poslovicama ove dvije države čiji su izvor narodna kultura i običaji. Poslovice preuzete iz vjerskih učenja i poučnih vjerskih priča su razlog postojanja sličnih poslovice među između narodâ ove dvije zemlje. Neki od takvih primjera jesu sljedeći:

Jedna gubava ovca cijelo stado ogubavi

یک بزگر تمام گله را گر می کند.

I zidovi imaju uši

دیوار موش داره موشم گوش داره

Posebna tema jeste utjecaj klasičnih perzijskih autora i njihovih djela na prostoru Bosne i Balkana od XV stoljeća. Rumijeva *Mesneviya* danas predstavlja značajan tekst u ovdašnjoj kulturi, dok su i Sadijev *Đulistan* i Bustan, Hafizov *Divan* i *Pendnama* za vrijeme osmanskog perioda uživali visok status, a još uvijek su poznati obrazovanima. Naravno, u svemu tome ne možemo zanemariti ni ulogu Osmanlija koji su bili most koji je spajao ove dvije geografski veoma udaljene zemlje. Osim toga, velika pažnja i zanimanje za perzijsku književnost u Osmanskom carstvu, čiji je Bosna bila dio, uzrokovalo je širenje perzijske književnosti i kulture na ovom prostoru. Djela velikih klasika uvijek su bila nadahnuće govornicima perzijskog jezika, a brojne rečenice zapisane u tim djelima stoljećima se upotrebljavaju kao poslovice. Jasno je da je i određeni broj poslovice tim kanalom došao i u bosanski jezik, o čemu najbolje svjedoči knjiga *Istočno blago* Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka.

Neki primjeri poslovice za koje postoji vjerovatnoća da su nastale pod utjecajem perzijskih djela možemo vidjeti u nastavku:

Medvjeda usluga

دوستی خاله خرسه

Ova poslovice u perzijskom jeziku je preuzeta iz djela *Kelila i Dimna*, a u oba jezika se koristi u potpuno istom značenju.

Riba smrdi od glave

ماهی از سرگنده گردد نی زدم

Ova poslovice je došla kao polustih u Rumijevoj *Mesnevi*.

ماهی از سرگنده گردد نی زدم فتنه از عمامه خیزدنی زخم

-*Protekla voda ne melje više* (GM 535)

Voda koja je protekla više ne pokreće vodenicu

اب رفته به جوی باز نمی گردد.

Ova poslovice je polustih Sadija.

طرب نوجوان زپیری مجوی که گر ناید اب رفته به جوب (سعدی)

-*Jedni pokljene sadi stable, drugo uživa u hladovini* (GM 225)

-*Ja vatru naložio, a drugi se na njoj grija* (GM 219)

دیگران کاشتند و ما خوردیم ما بکاریم دیگران بخورند (ملک الشعراى بهار)

Ova poslovice je preuzeta iz priče o sasanidskom vladaru Anuširvanu i starcu koji se bavio poljoprivredom. Navodi se da je Anuširvan jedne prilike upitao nekog starca zašto sadi orahovo drvo kada on neće dočekati da drvo naraste kako bi on od njega mogao imati koristi. Starac je odgovorio: „Drugi su sadili a mi smo pojeli, sad mi sadimo da bi drugi jeli.“

Kad Bog zatvori vrata, uvijek negdje otvori prozor

زمانی که خداوند دری را می بندد، همیشه جایی پنجره ای را باز می کند.

Ekvivalent za ovu poslovice je jedan polustih kod Sadija koji se upotrebljava kao poslovice:

خدا گر ببندد ز حکمت دری ز رحمت گشاید در دیگری

Kada Bog iz mudrsoti vrata jedna zatvori Iz milosti svoje vrata druga On otvori

Međutim, s obzirom na činjenicu da se ove i druge poslovice nalaze i u nekim drugim jezicima, ne može se sa sigurnošću ustvrditi da im je izvor u poeziji klasičnih pjesnika. Za takvu tvrdnju potrebni su mnogo uvjerljiviji argumenti od toga da se poslovice mogu pronaći u bosanskom i perzijskom jeziku te činjenice da su djela klasičnih perzijskih autora u periodu od XV do XIX stoljeća bila izučavana i čitana na prostoru Bosne. Ipak, već sama upotreba značajnog broja poslovice istog ili sličnog sadržaja u bosanskom i perzijskom jeziku u najmanju ruku svjedoči o sličnosti kulturoloških obrazaca i približno jednakoj jezičkoj logici, koju treba povezati s tim da bosanski i perzijski jezik pripadaju istoj porodici jezika te da su određeni klasični tekstovi na perzijskom jeziku, koji sadrže neke od tih poslovice, bili poznati i rado čitani među obrazovanim govornicima bosanskog jezika.

SAŽETAK

Poslovice predstavljaju bisere mudrosti čiji je izvor narodni genije. Nastale su kao rezultat akumuliranog znanja i iskustva jednog naroda prenošenog sa generacije na generaciju. Izučavanje fenomena poslovice omogućava nam da se поблиže upoznamo sa običajima, kulturom i tradicijom jednog naroda dok istovremeno ukazuje na karakteristike i bogatstvo jednog jezika. Komparativna analiza poslovice u različitim jezicima i među različitim narodima ukazuje i na njihove zajedničke karakteristike i međusobni utjecaj. Upravo je komparativna analiza poslovice u perzijskom i bosanskom jeziku centralna tema kojoj će biti posvećena pažnja u ovom radu. Nakon uvodnog dijela slijedi kratak osvrt na karakteristike i porijeklo poslovice u kojem je ukratko predstavljena historijska pozadina nastajanja poslovice, te njihova struktura i podjela kao i razlika između poslovice i frazeoloških izraza. Analizom poslovice obrađenih za potrebe ovog rada dolazimo do zaključka da su mnoge poslovice preuzete iz poetskih i proznih djela, te je stoga jedan dio teksta posvećen upravo takvim poslovicama. Kroz primjere navedene u ovom dijelu teksta da nerijetko polustih ili cijeli stih među narodom poprima ulogu poslovice, a isti je slučaj i kada je riječ o rečenicama i frazama upotrijebljenim u proznim djelima.

U narednom dijelu rada u fokusu su značajna imena koja su se bavila sakupljanjem narodnog blaga u formi poslovice, kako na bosanskom tako i na perzijskom jeziku. Tako su u nastavku teksta date kratke biografije i najznačajnija djela autora kao što su Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak, Stjepan Gnječ, 'Alī Akbar Dehxodā, Amīr Qolī Amīnī i Ahmad Šāmlū, posredstvom čijih djelâ su mnoge poslovice i narodne mudrosti sačuvane od zaborava a koje sadašnjim i budućim generacijama služe kao pokazatelj intelektualnog, kulturnog i jezičkog bogatstva.

U nastavku rada pažnja je usmjerena na komparativnu analizu prema sadržaju poslovice u bosanskom i perzijskom jeziku, što predstavlja i glavnu temu ovog rada. Analizom sadržaja dolazimo do zaključka da veliki broj poslovice u bosanskom i perzijskom jeziku ima istovijetan ili sličan sadržaj, za jedan broj poslovice karakterističan je određeni nivo sličnosti, dok neke poslovice ne posjeduju nikakvu sličnost. Sve to ukazuje na mnoge zajedničke karakteristike i međusobni utjecaj kako između bosanskog i perzijskog jezika tako i između govornika ova dva jezika.

IZVORI I LITERATURA:

1. Aryānpūr, Yahyā, *Az Nīmā tā rūzegār-e mā*, Tehran 1996, str. 638
2. Attār, Farīdoddīn Mohammad, *Dīwān-e aš'ār*, Tashīh-e Taqī Tafazzolī, Enteshārāt-e 'elmī-farhangī, Ćāp-e sīzdahom, Tehrān, 1390.
3. Dehxodā, 'Alī Akbar, *Amsal wa hekam*, Tehrān, 2013, 624 str.
4. Dehxodā, 'Alī Akbar, *Loġatnāme*, dostupno na internet-stranici:
 - a. <https://dictionary.abadis.ir/dehkhoda/>.
5. Dīzdārewīč, Sedād, *Az Golestān-e Sa'dī tā Bolbolestān-e Fouzī*, Ćāp-e awwal, Enteshārāt-e beinolmelalī-ye al-Hodā, Tehrān, 1384. (2005),340 str.
6. Ferdūsī, Abolqāsem, *Šāhnāme*, Našr-e 'elm, Ćāp-e awwal, Tehrān, 1368, 678 str.
7. Ćanī, dr. Qāsem, *Tārīx-e tasawwof dar eslām: tatawworāt wa tahawwolāt-e moxtalefe-ye ān az sadr-e eslām tā 'asr-e moāser*, Enteshārāt-e Zawwār, Tehrān, 1389,726 str.
8. Gnječ, Ivo Gnječ, Stjepan, *Mudrost hrvatskoga naroda*, Zagreb, 2012, 851 str.
9. Hāfez, Šamsoddīn Mohammad, *Dīwān-e še'r*, Be kūšeš-e Xalīl Xatīb Rahbarī, Safī 'Alī Šāh, Ćāp-e sī wa nohom, Tehrān, 1386, 768 str.
10. Kapetanović Ljubušak, Muhamed beg, *Narodno blago*, Sarajevo 1887, 143 str.
11. Mehdi Soheili, *Popularne Perzijske Poslovice*, 2012, 215 str.
12. Moulawī, Ćalāloddīn, *Masnavi*, tashīh: Reinold Alīn Nīkolson, Tehrān, 1996, 991 str.
13. Moulawī, Ćalāloddīn Balxī, *Masnawī*, Be kūšeš-e Kāzem Dazfūliyān, Talāye, Ćāp-e awwal, Tehrān, 1393,846 str.
14. Moulawī, Ćalāloddīn Balxī, *Fīhe mā fīh*, Bā tashīhāt-e Badī'ozzamān Forūzānfār, Zawwār, Tehran, 1387, 350 str.
15. Nezāmi Ganġawī, Xamse-ye Nezāmī, Tehran, 2004, 1137 str.
16. Nezāmī, Elyās ben Yūsef, *Maxzan al-Asrār*, Farāgostar, Ćāp-e awwal, Tehrān, 1386,1460 str.
17. Nezāmī, Elyās ben Yūsef, *Leilī wa Maġnūn*, Farāgostar, Ćāp-e awwal, Tehrān, 1387.
18. Onsolma'ālī, Keikāwūs ben Wošmgīr, *Qābūsname*, Tashīh-e Ćolām Yūsefī, Ćāp-e ehfdahom, Tehrān, 1395,612str.

19. Sa'dī Šīrāzī, Moslehoddīn, *Būstān*, Tehrān, 1984, 244 str.
20. Sa'dī Šīrāzī, Moslehoddīn, *Golestān*, Tehrān, 2013, 168 str.
21. Sa'dī, Mosleh ebn Abdollāh, *Kolīyāt-e Sa'dī*, Be ehtemām-e Mohammad 'Alī Forūgī, Zawār, Ćāp-e sewom, Tehrān, 1385.
22. Šeix Bahāyī, Bahāoddīn Mohammad 'Amelī, *Dīwān-e aš'ār*, Moqaddeme-ye Sa'īd Nafīsī, Našr-e Ćakāme, Ćāp-e awwal, Tehrān, 1361.
23. Zolfaqārī, Hasan, „Kārbord-e zarbolmasal dar še'r-e šā'erān-e īrānī“, *Gouhar-e gūyā*, doure-ye šeš, šomāre-ye yek, Esfahān, 1391, str. 95–122.